

Адыгэ Республикэ

№ 217 (19982)

2011-рэ илэс

БЭРЭСКЭШХУ
ШЭКИОГЪУМ и 11

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъу А.К. Тхаклушынэм фэкIо

*Лытэныгъэ зыфэсшIурэ Аслъан Кымтэ ыкхор!
Урысыем икъэралыгъо мэфэкIхэм ащыцху анахь мэхъа-
нэххо зилэхэм ахэхэрэ мэфэкIым — лъэпкъхэм языкыны-
гъэ и Мафэ фэшI сыффэгущIо!*

*Хэгъэгум ыкIуачIэ лъапсэ фэхъурэр ащ цыпсэурэ цIыф
лъэпкъхэм язэкъотныгъэрэ япатриотизмагъэрэ ары. Уры-
сыер джыри нахь зтегъэпсыхъагъэ, нахь лъэи хъуным пае
зэкIэми зыкыныгъэ ахэлъын, къэралыгъом фэгумэкIынхэ,
ащ фэлэжхънхэ фæе.*

*Псауныгъэ пытэ, насып уиIэнэу, гъэхъагъэхэр пшIынхэу
пфэсIо!*

Лытэныгъэ кыпфэзышIу В. В. ЖИРИНОВСКИЙ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэ ашхъэкIэ ялахьышхо зэра-
хашыхъагъэм, научнэ-практическэ ИофшIэным гъэхъэгъэ инхэр
зэрэцашыгъэхэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо
Совет — Хасэм и Шытху тхылъ афагъэшъошагъ:

— Тэу Нурыет Аслъанбый ыпхъум, филологии шIэны-
гъэхэмкIэ кандидатым, къэралыгъо учреждениеу «Гуманитар
ушэтынхэм апыл Адыгэ республикэ институту Т. М. КIэ-
ращэм ыцIэкIэ шытым» иученэ секретарь;

— Тыгъужь Гошсим Тыркубый ыпхъум, филологии
шIэныгъэхэмкIэ кандидатым, къэралыгъо учреждениеу
«Гуманитар ушэтынхэм апыл Адыгэ республикэ институту
Т. М. КIэращэм ыцIэкIэ шытым» бзэмкIэ иотдел иведушэ на-
учнэ ИофышIэ;

— Тутарыш Марыет Къаспот ыпхъум, филологии шIэны-
гъэхэмкIэ кандидатым, къэралыгъо учреждениеу «Гуманитар
ушэтынхэм апыл Адыгэ республикэ институту Т. М. КIэ-
ращэм ыцIэкIэ шытым» бзэмкIэ иотдел иведушэ научнэ ИофышIэ.

Депутатхэм апай

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ияенэ-
рэ зэхэсыгъо 2011-рэ илэсым шэкIогъум и 16-м шылэшт.

Зэхэсыгъом зыщыцхъушэштхэм мы Иофыгъохэр ахагъэхъа-
гъэх: законопроектху «КIэлэ-
цIыкIуиц ыкIи ащ ехъу зилэ-
хэм ыпкIэ хэмылэу яунаеу
чыгу Iаххэр аратынхэмкIэ
фитыныгъэу ялэхэр гъэцкIэ-
гъэнхэм ехыллагъ» зыфио-
рэм, «Адыгэ Республикэм и
Закону «Къэралыгъо мылкъум
зэрэахъэхэрэмкIэ Адыгэ Рес-
публикэм икIэлэ шхъалэу
Мыекъуапэ щызэтемыушхъа-
фыкыгъэ чыгу Iаххэр зэра-
гъэфедэштхэм ехыллагъ» зы-
фиорэм иа 1-рэ статья зэхъо-
кыныгъэ фэшIыгъэным фэгъэ-
хыгъэм» ятIонэрэу ахэплэгъэ-
гъэныр; законопроектху «Бюд-
жет Иофхэм ягъэзекIонкIэ Адыгэ
Республикэм и закон зауэмэ
зэхъокыныгъэхэр афэшIы-
гъэнхэм ехыллагъ», «2012-рэ
илэсымкIэ ыкIи 2013-рэ,
2014-рэ илэсхэм ячэзыу пIа-
лэкIэ Адыгэ Республикэм
иреспубликэ бюджет ехы-
ллагъ», «2012-рэ илэсымкIэ
ыкIи 2013-рэ, 2014-рэ илэсхэм

ячэзыу пIалэкIэ Адыгэ Рес-
публикэм шIокI зымылэ меди-
цинэ страхованияемкIэ ичIыпIэ
фонд ибюджет ехыллагъ» зы-
фиохэрэм, Адыгэ Республикэм
изаконху «Адыгэ Республи-
кэм икъэралыгъо граждан къу-
лыкъу ехыллагъ», «ЧыпIэ
зыгъэIорышIэжыным ехы-
ллагъ», «2011-рэ илэсымкIэ
Адыгэ Республикэм икъэралы-
гъо мылкъу приватизациеу
зрашIыгъэ Программэм ехы-
ллагъ», «Тыкъэзыуцухэрэ ду-
наим икъэухъумэн епхыгъэ зэ-
фыщытыкIэхэмкIэ Адыгэ Рес-
публикэм икъэралыгъо хабзэ
иорганхэм яполномочиехэр
гъэцкIэгъэнхэм ехыллагъ»
зыфиохэрэм зэхъокыныгъэ-
хэр афэшIыгъэнхэм афэгъэхы-
гъэхэм» апэрэу ахэплэгъэныр
ыкIи нэмыкI Иофыгъохэр.

Жуковскэм иурам тет унэу
N 22-м хэт Залышхоу зэхэсы-
гъохэр зыщызэхъэхэрэм сы-
хъатыр 11.00-м ащ ИофшIэн
щыригъэжэшт.

Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо Совет —
Хасэм и Тхьаматэу
Федор ФЕДОРКО

Я М Э Ф Э К И хагъэунэфыкIыгъ

**Урысые Федерацием хэгъэгущIо ИофхэмкIэ иор-
ганхэм ялофышIэ и Мафэ тикъэралыгъо шыагъэ-
унэфыкIыгъ. Полицием икъулыкъушIэхэм ямэфэкI
фэгъэхыгъагъ АР-м и Правительствэ и Унэ дэжъ
тыгъуасэ щыкIогъэ зэхэхэр.**
**Адыгэ Республикэм и Лышхъхъу Тхаклушынэ Ас-
лъан зипрофессионалнэ мэфэкI хэзыгъэунэфы-
кIырэ пстэуми игуапэу къафэгущIуагъ, псауныгъэ
пытэ ялэнэу, япшъэралхэр шытху хэлэу агъэцэ-
кIэнху къафэлъэуагъ. Тапэки полицием Иофы-
шIэхэм аналэ зэрэтырагъэтыштыр, амалэу шылэм-
кIэ Iэпылэгъу зэрафэхъуштхэр кыIуагъ.**

АР-м хэгъэгущIо ИофхэмкIэ
и Министерствэ ипашэу Алек-
сандр Речицкэм кызырэхигъэ-
щыгъэмкIэ, непэ МВД-м исисте-
мэ зэхъокыныгъэу щыкIохэрэр
зыфэгъэхыгъэхэр къулыкъум
имэханэ обществэм зыкышье-
гъэлэтыгъэныр, полицием Ио-
фышIэхэр цIыфхэм нахь апэблэ-
гъэ шыгъэнхэр арых. Ащ да-
кIоу правэухъумэкIо органхэм
яматериальнэ-техническэ базэ
хэхъоныгъэхэр егъэшIыгъэнхэр,
къулыкъушIэхэр социальнэу къэ-
ухъумэгъэнхэр пшъэралыгъэу
къэуцухэрэм ащыщых. А зэ-
кIэ шылэныгъэм шыпхырышы-
гъэным пае республикэм щызэ-
шIуахырэр зэрэмымакIэр, тапэ-
кIи ащ фэдэ екIоллакIэр агъэфе-
дзэ Иоф зэрашIэштхэр минис-
трэм кыыхигъэщыгъ.

АР-м и МВД иструктурэ хэ-
хэрэ подразделениям якъулыкъу-
шIэху зилофшIэн шытху хэ-
лэу зыгъэцэкIэхэрэм ведомст-
веннэ наградэхэр, званиехэр афа-
гъэшъошагъэх. Япшъэралхэр

джыри нахь дэгъоу зэшIуахын-
хэм пае къафашъыгъэу автомо-
бильхэм яIункIыбзэхэри зыте-
фэхэрэм аратыжыгъэх. Джащ
фэдэу правэухъумэкIо системэм
зишIэныгъэу гъогу езыпхыгъэ
ныбжыкIэхэм ащыщхэм при-
сегэр аштагъ. Парад шыкIэм те-
тэу подразделение зэфэшъаф-
хэр зэуж итху урамым кыры-
кIуагъэх.

***

МэфэкI Иофхъабзэр АР-м и
Къэралыгъо филармоние нэ-
ужым шылагъэкIотагъ. Поли-
цием икъулыкъушIэхэм къафэ-
гушIонху мыш къекIоллагъэх
АР-м и Лышхъхъу Тхаклушынэ
Аслъан, федеральнэ инспек-
тор шхъалэу ЛыIужу Адам,
министрэхэм я Кабинет хэтхэр,
республикэм имуниципальнэ об-
разованиемхэм ыкIи правэухъу-
мэкIо органхэм япашэхэр, нэ-
мыкIэхэри.

— Мы структурэм къулыкъу
шыпхыныр сыдигъуи кыныгъ,
непи арэуштэу щыт, — кыIуагъ

Тхаклушынэ Аслъан зимэфэкI
хэзыгъэунэфыкIыхэрэм закы-
фигъазэзэ. — Ау сыд фэдэ чыпIэ
гузъжыгъу шъуифагъэми, цIыф-
хэм ярэхъатныгъэу къэшъуухъу-
мэным, законным кыдылтыгъэрэ
лъэныкы пстэури жьугъэцэ-
кIэным шъупыль, ащIэ обще-
ствэр кышшэфэраз. Республи-
кэм игъэцэкIэкIо хэбзэ орган-
хэмрэ МВД-м ИофышIэхэмрэ
яло зэхэлэу, зэгурыIоху зэрэ-
зэдэлажэхэрэм ишIуагъэкIэ
непэ Адыгеим мамырныгъэ,
рэхъатныгъэ, лъэпкъ зэгурыIо-
ныгъэ илэ — ар зэкIэмэ анахь
шхъал. Илэс пчъагъэм кы-
кIоцI правэухъумэкIо системэм
хэтыгъэ тиветеранхэм гушыIэ
дэхабэ афэIоныр атефэ, тиныб-
жыкIэхэм ахэм шысэ атыра-
хысэ къулыкъу ахынуу тышэ-
гугъы. Ныбджэгъу лъапIэхэр,
псауныгъэ пытэ шъуилэу, шъуи-
бын-унагъохэм шъуадатхэу,
гъэхъэгъэшIухэр шъушIыхэзэ
ыпэкIэ шъулыкIотэнэу шъуфэ-
сэIо.

Полицием Иоф шызышIэрэ
нэбгырэ зауэмэ АР-м и Лы-
шхъхъэ ирзэныгъэу тхылхэр афа-
гъэшъошагъэх, республикэм
ипашэ ахэр аратыжыгъэх.

Мы сэнэхъатым зишIэныгъэ
гъогу езыпхыгъэ пстэуми гушы-
Iэ дэхабэ къафалуагъ, агъэшIуа-
гъэх, къалэжыгъэу шытхуцIэ-
хэр, къэралыгъо тын лъапIэхэр
аратыжыгъэх, концерт къафа-
тыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтыр А. Гусевым тыри-
хыгъ.

Анахь лъэшхэр кыыхагъэшчыгъэх

Полицием и Мафэ фэгъэхыгъэу Адыгэ Республикэм хэгъэу клоц ИофхэмкIэ и Министерствэ иподразделениехэм азыфагу зэнэкъокъухэр щыкIуагъэх.

АР-м и МВД ипащэу Александр Речицкэмрэ ащ игуадзэу Александр Ермиловымрэ мэфэкIым фэшI полицием илофшIэхэм къафэгушIуагъэх. Зэнэкъокъум хэлажъэхэрэм къулайынгъэу, физическэ ухазырыныгъэ дэгъоу алекталтым тапэки хагъахъозэ къулыкIур ахынэу къафэлъэуагъэх.

Иофтхьабзэу зэхащэгъэм едзыгъуиплIыкIэ щызэнэкъокъугъэх — чэнымкIэ, хьылтэ IэтынымкIэ, клэпсэ зэпэкъу-

дынымкIэ, Iашэр зэхэыгъэнымкIэ ыкIи зэхэлъхьажыгъэнымкIэ. КъулыкIушIэхэм чанэу зыкъагъэлъэгъуагъ, полицием иструктурэ хьаулыеу зэрэхэмытхэр яфизическэ ухьазырыныгъэклэ джыри зэ къагъэшпыпкъэжыгъ.

Нэужым зэхэщаклохэм зэфэхьысыжъхэр ашIыгъэх, теклоныгъэ ыкIи хэгъэунэфыкIырэ чIыплэхэр къыдзыхыгъэхэм Кубокыр, щытху тхылхэр ыкIи шIухьафтынхэр афагъэшъошагъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтыр Iэшынэ Аслъан тырихыгъ.

Уитарихь лъыплъ, зэгъашIэ

Фэрзэпэ заор

Мы заор зыщыIагъэр мыгъэ илъэси 170-рэ хьугъэ.

Псыхъоу Фарзэ Лабэ зыщыхэлъэдэжырэ генерал-майорэу Г. Засс зипэщэ урысидзэ частхэмрэ адыгэхэр клочIэшхо хьухэу зыхэтым-рэ **1841-рэ илъэсым**, щызэлукIэхи, лъэшэу зэфырагъашIэу щыззэуагъэх. Хьугъэ-шIагъэми чIыплацIэм елытыгъэу «Фэрзэпэ зау» ралуагъ.

«Мэщыт зау»

ЖьоныгъуакIэм икыхьагъум, илъэси 100-кIэ узэкIэ-Iэбэжымэ, **1911-рэ илъэсым**, къуаджэу Хьакурынэ-хьаблэ зыкышчыIэтыгъэ-гъэ уIэшыгъэ зэутэкIэу мэ-къумэщышIэхэм тетыгъор зыубытымэ зышIоигъо мы чIыплэм ицIыф лъэрыхъэ-хэ-хыгъэхэм арашIылIэгъагъэм джары зэреджагъэхэр. «Мэ-щыт зау» лъэпкъ тарихым зыцIэ кыхэнэгъэ хьугъэ-шIагъ.

Зэфэсышхо щыIагъ

1861-рэ илъэсым, илъэси 150-кIэ узэкIэIэбэжымэ, псыхъоу Шьачэ икIэй шапсыгъэхэр, абдзахэхэр, убыххэр зыщызэлукIэгъэхэ зэфэс щыIагъ. Ащ черкес шъхьары-тIупшыныгъэм имэджлыс Ин (Великий межджис вольности черкесской) цыхадзыгъагъ. Административнэ шIыклэм тетэу адыгэ кьэралыгъо гъэп-сыкIэр щырахъухьагъэ. *(Тикорр.).*

ЯПШЪЭРЫЛЪХЭР дэгъоу агъэцакIэх

Урысые МВД-м хэтхэу Адыгэ Республикэм хэгъэу клоц ИофхэмкIэ и Министерствэ икьулыкIушIэхэм Темыр-Кавказ шьолырым и субъектхэм къулыкIур шалъагъэкIуагъ.

Полицием изэхэщэгъэ ыкIи ихэушъхьафыкIыгъэ отряд-хэм япшъэрылхэр зерагъэцакIэрэр ауплъэкIунэу джырэб-лагъэ ащ щылагъэх АР-м хэгъэу клоц ИофхэмкIэ имини-стрэу Александр Речицкэмрэ ащ игуадзэу, подполковни-кэу Евгений Долматовымрэ.

Оперативнэ къулыкIум илофшIэн зэрэзыхищэрэр, нэмыкI подразделениехэм зэпхыныгъэу адыряIэр ыкIи отрядхэм япсихологическэ зытет зыфэдэм пащэхэм зацагъэгъозагъ. УплъэкIунхэм адаклоу штатым хэмыхъу хьугъэ-шIагъэ горэ къэхумэ узэрэеклон фаем фэгъэхыгъэ занятиехэр зэха-щагъэх.

Зэфэхьысыжъхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, подразделе-лениехэм яморальнэ-психологическэ зытет уигъэрэзэнэу щыт, материальнэ-техническэу зэрэзтегъэпсыхьагъэхэр шэпхъэшIухэм адештэх, тикъулыкIушIэхэм пшъэрылхэу къафагъэуцухэрэр щытху хэлъэу агъэцакIэх, пащэхэри къа-фэрэзэх.

Урысыем и ФСБ иапшъэрэ еджапIэхэм ащеджэщтхэр кыыхахых

Урысыем и ФСБ Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэlorышIапIэ Уры-сыем и ФСБ мыш фэдэ иапшъэрэ еджапIэхэм:

- Урысыем и ФСБ и Голицынскэ пограничнэ институт;
- Урысыем и ФСБ и Московскэ пограничнэ институт;
- Урысыем и ФСБ и Калининградскэ пограничнэ институт;
- Урысыем и ФСБ нэпкъхэм якъэухъумэнкIэ и институт (къ. Анап);

— Урысыем и ФСБ и Академие оперативнэ составым икыгъэ-хьазырынкIэ и институт;

— Урысыем и ФСБ и Академие криптографиемкIэ, связымкIэ ыкIи информатикэмкIэ и институт ащеджэщтхэм якыхыхын ри-гъэжыагъ.

Урысыем и ФСБ иеджапIэхэм аштэхэрэр Урысые Федераци-ем щыпсэурэ хьульфыгъэхэу зыныбж илъэс 16 — 24-м нэсыгъэхэр, гурит гъэсэныгъэ (икъу) нахь мышIыкIу зигъэхэр, япсауныгъэ изытеткIэ дзэм къулыкIу щызыхын зылъэкIышIтхэр ары.

Урысыем и ФСБ иеджэпIэ зауIэмэ ачIэхьащт пчъагъэмкIэ гъу-нэпкъэ гъэнэфагъэхэр щыIэх.

Къэбарыр нахь икъоу кызыIэклэзыгъахъэ зышIоигъохэм ыкIи документхэм ягъэхьазырын пае Урысыем и ФСБ и ГъэlorышIа-пIэу мыш фэдэ чIыплэм щыIэм зыфагъэзэн алъэкIышIт: **къ. Мые-къуапэ, ур. Краснооктябрьскэр, 28, т. 8(8772) 52-85-90.**

ЮБИЛЕЙ

МЭФЭКИ ФАБ

Шэклогум и 10-м Адыгэ республикэ клэлэцыкIу библиотекэр къызызэлъахыгъэр илъэс 75-рэ зэрэхъугъэр игъэкIотыгъэу хагъэунэфыкIыгъ.

Иофтхьабзэм Адыгэ Респуб-ликэм културэмкIэ иминистрэ игуадзэу Н. Васильевар, АР-м лъэпкъ ИофхэмкIэ, Iэбл къэралхэм ащыпсэурэ тилгэп-къэгъухэм адыряIэ зэпхыны-гъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет ипа-

щэу А. Шъхъэлахъор хэлэ-жыагъэх.

МэфэкIыр къызэIуихыгъ ыкIи зеришагъ республикэ клэлэцыкIу библиотекэм иди-ректорэу Н. Пропастинам. Республикэм ит библиотекэхэм къарыкIыгъэ пащэхэм ыкIи

ИофшIэхэм ащыщхэр юбиле-имкIэ къафэгушIуагъэх.

Библиотекэ ИофшIэн гъэшIэ-гъоныр гуетыныгъэ, творче-ствэ хэлъэу зшIозыхыхэрэм, тхылъеджэ цыкIухэр къызфэ-зыщэн зылъэкIыхэрэм щытху тхылхэр аратыгъэх.

МэфэкIыр лъыгъэкIотагъ шьолыр семинарэу «Согла-сие сегодня — мир навсе-гда: диалог культур в дет-

ской библиотеке» зыфиIорэм.

Мыекъуапэ искусствэхэмкIэ иеджапIэу № 1-м иклэлэцы-кIухэм къатыгъэ концертэу оредхэр дахэу къызшIауагъэр залым чIэс пстэумэ агу ри-хыгъ. Мы хьугъэ-шIагъэм фэгъэхыгъэ тхыгъэ игъэкIо-тыгъэ тигъэзет кыхиутышIт.

(Тикорр.).

Сурэтыр тезыхыгъэр Iэ-шъынэ Аслъан.

Федор Бондарчук ыгъэуцущт

Къэбар лъыгъэлэс амалхэм къызэраторэмкIэ, Темыр Кавказым къыщызэлъахышIт курортхэм афэгъэхыгъэу ре-жиссерэу Федор Бондарчук фильмэ ыгъэуцущт.

Шьугу къэдгъэкIыжын, 2020-рэ илъэсым нэс Темыр-Кавказ ыкIи Къыблэ феде-ральнэ шьолырыхэм къу-шъхъэ-лыжнэ курортитф кIэу ащашIышIт. Ахэр: Лэгъо-Накъ, Архьыз, Эльбрус-Бе-зенги, Мимисон, Матлас.

Фильмэм клэщакло фэхьу-гъэр кьэралыгъо корпорациеу «Темыр Кавказым икурорт-хэр» зыфиIорэр ары. Ф. Бон-дарчук къызэриIуагъэмкIэ, сценариеу агъэхьазырырэм регионхэм ядэхагъэ, ахэм ащыпсэурэ цыфхэм ящыIагъэ зыфэдэм къащытегушIышIт.

«Темыр Кавказым икурорт-хэр» зыфиIорэм ипащэ игуа-дзэу Растислав Мурзаевым къызэриIуагъэмкIэ, дэим ылъэ-ныкIокIэ Кавказым игугъу зэрашIырэр зэрэмытэрэзыр мы фильмэм ишIуагъэкIэ цыфхэм агурагъэлошIт. Ащ даклоу, курортэу къызэлъа-хышIтхэм хьакIэхэр нахьыбэу къарагъэблагъэхэ ашIоигъу.

ШХОНЧЫБЭШIЭ Рузан.

Зигъо хъугъэ лъэпкъ Иофыгъошху

Адыгэхэр этнос псау хъухэу, зыми щымыщ ыкӀи хэмыклокӀэрэ лъэпкъ шъхьафэу зэрэпсэхэрэр къэзыушыхьатырэ тхыгъэхэр щыӀэх.

Урысые Федерацием шӀэныгъэхэмкӀэ и Академие ипрофессорэу, тарихь шӀэныгъэхэмкӀэ докторэу С. А. Арутюновым зэфӀхьысыжъэу ышӀыгъэхэр ыгъэфедэхэзэ, адыгэхэр ижъыкӀэ къыщегъэжьагъэу зы лъэпкъэу зэрэщытыгъэхэр ыкӀи джаш фэдэу наукэм зэрэхъагъэхэр къырилотыкӀыгъэу щыт. Ау адыгэхэр зы лъэпкъэу егъа шӀэм зэрэпсэуштыгъэхэр, Урыс-Кавказ заом ыуж ахэр итэкъухьагъэ зэрэхъугъэхэр федеральнэ шӀэныгъэлэжъхэм бэрэ къалоу зэхэпхыштӀэп.

С. А. Арутюновым кӀэхуэу мы Иофым фишӀыгъэхэм уамыгъэгущӀон плъэкӀырӀэп, ау, гукъаоми, адыгэ интеллигенцием ащ гу лъымытагъэм фэдэу къэнагъ.

1991-рэ илъэсым мэкъуогъум и 20 — 22-м Мыекъуапэ щыклогъэ научнэ конференциеу «Тэ — тыадыг — тычеркес» зыфилоштыгъэм хэлэжъгъэ закъохэр ары ащ дезыгъэштагъэхэр. Профессорэу Арутюновым фэдэу ахэми адыгэ этносыр зэрэщыӀэм ыкӀи зэрэщыӀагъэм, зы лъэпкъэу адыгэхэр зэрэпсэугъэхэм, непи ащ фэдэу зэрэщытхэм афэгъэхьыгъэ унашъо форумым щаштӀэгъагъ.

Унашъор зыми зэхимыхыгъэу ыкӀи имыщыкӀагъэм фэдэу хъугъэ. «Адыгеец» («адыгейка»), «кабардинец» («кабардинка») алоу къызытаджэхэӀэ, тыкыкӀыгъаштӀэу, тыгукӀэ тыфӀмыеу илъэсшӀэм ехъу къэтхыгъ. Адыгабзэу тянэмэ къыддальфыгъэмкӀэ тыгушчы-Ӏэнэу зедгъажъкӀэ ары тыгуи тпси зыхэлъ гушчыӀэу «адыгэм» тызыщыгушӀукӀыштыгъэр.

Ар адыгэ цыф пӀпчӀ игъа шӀэ зӀпхыгъэ пкъэуоу къэнэжъы. Ау Урыс-Кавказ заом щыте-кӀуагъэу зызылътӀэжъыр хэгъэгум икӀэралыгъо политик ары мы Иофыр зӀызыгъэхьагъэр. А политикэм ыпкъ къыкӀыкӀэ зы къэралыгъом исхэу, ау чыпӀэ зэфӀшъхьафхэм ащыпсэхуэу хъугъэ «адыгӀэ» заджӀоштыгъэхэ лъэпкъым щыщ цыфхэр. Арэуштыгъэр зэрэщыты-зи, нэмыкӀ лъэпкъхэр непэ къызнэсыгъэм «черкескӀэ» къеджӀх.

Зэрэхъуштыгъэхэ пчӀагъэм ызышӀанэ нахь Урысые къэралыгъо шъолъырым щымыпсэужъыр зы лъэпкъэу зятӀжъхэр, зятӀхэр, зышыхэр адыгэхэу, «черкескӀэ» къыздӀажъхэӀэ, зӀпӀэкӀыштыгъэхэр ары адыгэ хабзэр зезыхьагъэхэр, нахьыжъхэр зыгъэлъпӀагъэхэр, сымаджэм е улагъэм ипӀэ лъапсэ исыгъэхэр (кӀапшӀэм), щыпс-пӀастэр зыкӀасэу зышыхьгъэхэр, хъурышъо пӀэо лъагэм кӀаӀлор пылъэу шъзогъум иджӀэгъу «зэфӀаӀлор» къышчызышӀыштыгъэхэр. Джары лъэпкъым ызышӀанэу Адыгэ автоном хэкум, КъэбэртӀэе-Бэлыкъар хэкум ыкӀи Черкес автоном хэкум ахагощагъэхэр. Ахэм ахӀплъытӀэнэу щытых черкес (адыгэ) субкультурам щыщ купэу, шапсыгъэ акцент зилӀэхэу Краснодар краим «щыпсэхуэрэм ащыщкӀэ» кӀохэрэр.

ТЫГОЩЫГЪЭНЭУ ЦЫТЭП

Сыд фэдэ лъэныкъокӀэ укӀекӀолӀагъэми, а цыфхэр зӀкӀэ щыӀэгъэ шъыпкъэх, гъу-нӀпкъэ гъэнфагъэхэр зилӀгъэ къэралыгъоу Черкесиём щы-щых, щымыщхэу къӀпӀон плъэкӀыштӀэп. Ахэм ащыщ пӀпчӀ Черкесиер ичӀыгу. Ахэр — черкесы, ячӀыпӀэ шъыпкъэр Черкесиер ары. Ахэм ащыщ пӀпчӀ къыуиошты: «Сэ — сыадыг, мары сиадыгэ хэку — адыгэмэ ячӀыгу». Ащ нэмыкӀэу сыд фэдэ аббревиату-ри щыӀэн ыльӀэкӀыштӀэп, укӀыгъэ джэнджӀшыр гум къыригъа-хъэу.

Тэрэзэу уегупшысэмэ, тапӀкӀэ лъэпкъыр зыщыпсэуштыгъэ чыпӀэмрэ итарихь хэгъэ-гоу Черкесиерэ чыпӀэ-чыпӀэу зӀбгырагъэтысыкӀыгъэ ыкӀи этническэ куп хъугъэ адыгэхэмкӀэ гурэ псэрӀкӀэ зэ-зыпхыр условнэ хэгъэгоу афӀхъун ыльӀэкӀыштыгъэ.

Ау арэуштыгъэу хъугъэп. ИжъыкӀэ къыщегъэжьагъэу щыӀэ этническэ компонентхэм ащыщэу тара плъытӀэн плъэкӀыштыр цыфыр зыщыщ лъэпкъыр къыгъэлъэгъон, къыгъэнэфӀэн хъумэ? Къыз-рӀэсшӀошӀырэмкӀэ, ащ фэдэ компонентэу плъытӀэм хъушты-хэр: 1) *атӀжӀэ пӀашъэхмрэ ахэм ядунӀэетыкӀагъэр лъэпкъым игенетическэ шӀӀжъэу зэрэхуэрр*; 2) *зы бзэу, зы гушчыӀэм фэдэу лъэпкъым ыгъэфедэрр*; 3) *хэгъэ-гум ичӀыгоу зы бзӀкӀэ гушчы-Ӏэрэ цыф пстэури зыщыпсэ-унхэ фитыр*; 4) *культурау зы бзӀкӀэ гушчыӀэрэ пстэуми агъэлъанӀэрр*. Джаш фэдэ еклӀолӀаӀ лъэпкъыр лъэп-къымэ къэзыгъэлъагъо-рр.

ЧыпӀэ зэфӀшъхьафхэм егъэ-зыгъӀкӀэ арагъэтысхьэгъэ адыгэхэр яблагъэхэу, яунэ-къошхэу чыжъэу щыпсэхуэрэм аджъ жезъэхӀкӀэ, зы хэгъэгум игъунапкъэ екӀыхьш, адрэ хэ-кум ишӀолъыр ехъэх. Гъогу-рыкӀоу автобусым къадифӀэрэм «Тэ, Къэбэртаем...», «Тэ, Ады-геим...» аӀозэ, къэбархэр фа-ӀуатӀэх. Нахь апӀэчыжӀэо чы-

пӀэм щыпсэхуэрэм «Модрэ КъэбэртӀэе-ЩӀэрджэсым», «ша-псыгъэхэм аджъ», нэмыкӀхэри араӀох.

Джары мафӀэ къэс, мэхьа-нэ рамытӀэу, ау теубытагъэ хэлъэу ыкӀи гукӀэгъунчъэу, зэтемыфӀныгъэ горӀхэр, зӀ-пыштыныгъэ цыкӀлӀхэр цыфым иподсознание ра-гъэштӀэнэу къызыхӀкӀы-рр. Джары этнос цыкӀлӀм щыщ цыфхэм азыфагу зӀ-фзымыгъэдӀхэр зӀпӀуц-жыныгъэ горӀ дӀлӀэу зы-шӀырр.

АпӀрэмкӀэ, ар зыми гу зы-лӀымытӀэрэ, ымылӀэгъурэ лъэ-ныкъоу къыпшыхъун ыльӀэ-кӀышт, ау «псы гъуантӀом мь-жъор пхыреуты» ало. А «зэфӀ-мыдзныгъэ» цыкӀлӀхэу адыгэм — черкесым, черкесым — адыгэм хильагъохэрэм тӀӀкӀу-тӀӀкӀуэ хэти ежъ фэдэ (зы лъэпкъ къыхӀкӀыгъэ) нэмыкӀ цыфым нэмыкӀынӀкӀэ ригъэ-плъыштыба, нахь мэхьанэ куу зилӀэ зекӀокӀэ лъэныкъохэми зэфӀмыдзныгъэ ахильагъоу ышӀыштба?

А зӀгъӀпшӀэн-зӀпӀуцужы-нхэр, пшӀэхуацӀхэм афӀдэу зӀлӀкӀэхэзэ, апӀ нӀрымылӀэгъу дӀпкъэу, нӀужым дӀпкъ пытӀэ лъагъэ тазыфагу къыдӀуошты-тӀэба ыкӀи зы лъэпкъ шышхэу зызылътӀэжъыштыгъэ цыф-хэр лъэпкъ зэфӀшъхьафхэм къахӀкӀыгъэхэу алон альӀкӀы-штба? АльӀкӀышт. Шъуаплъ непэ щыӀэ лъэпкъ гъэсэныгъэм, къэралыгъо гъӀпсыкӀэм (ахэр зы федеральнэ субъект хэмы-хъэхэми) ябыракъхэр зыфӀ-дӀхэм.

Джары черкес (адыгэ) лъэп-къым щыщхэр къызыдикӀы-гъэхэ, зыщыпсэхуэрэ чыпӀэхэм уакъыпкъырыкӀымэ, лъэпкъ зэфӀшъхьафхэм мэхъухэ фэдэу, ау яхӀбзэ-шӀыкӀлӀхэр зӀкӀэмэ зэфӀдӀхэу зышӀырр.

Шъао къызыфӀхъугъэ тӀэ Адыгеим щыпсэурэм ар ыльа-къо тыригъуоцӀэ релӀо: «О — уадыг!» КъэбэртӀэе-Бэлыкъар-ми, КъэрэщӀэе-ЩӀэрджэсми, Шапсыгъи къащыхъурэ шъэ-ожъыехэми ятӀхэм а гушчыӀэ

дӀдӀхэр арых якӀалӀхэм араӀо-хэрр, адыгэм къызэрӀхӀкӀы-гъэхэр агурагъалоу. Ар къэзы-тырр лъэпкъ зӀхӀшӀыкӀыр ары. Урысми, грузинми, болгарми ишъао «О — уадыг!» рило-штӀэп. Адыгэр ары адыгэ сабый къызхӀкӀырр.

УсӀкӀошхоу М. Лермонто-вым адыгэхэм афӀгъэхьыгъэу ытхыгъэхэм ащыщ еджапӀэм къыкӀыжыгъэ шъэожъыер къеджӀэ зыхъукӀэ, ны-тыхэр мӀгушхох, ащ гурагъало зӀлӀа-шӀлӀэр тхакӀлор зыфӀусагъэр тӀэ-тӀэжъ пӀашъхэр арэу зэрэ-щытыр, адыгэ лъэпкъыр ащ зӀрилӀыгъэр, зӀригъэдӀхӀагъэр. Ащ нэмыкӀэу щыӀэба Джеймс БӀлл итхылӀэу «Черкесиём сызэрэщыӀагъэм фӀгъэхьыгъэ дневникир» зыфиӀорӀр! То-митӀу хъоу къыдӀкӀыгъэ тхы-лӀым авторыр адыгэ лъэпкъ цивилизациям щыклошӀхьш, цыфхэм яшыӀӀкӀэ-псӀукӀэ, анахь мэхьанэ зымыӀэу къып-шӀошӀышт зекӀокӀэ-шӀыкӀлӀхэм анэсыжъэу, къыщегъэлъагъо. Загъори лъэпкъыр тӀӀкӀу мыс-къарэ (кӀӀӀӀӀӀӀӀӀ) ешӀыба уегъало. НахьыбӀэм ыльӀэгъурэ, зӀхишӀлӀэр пстӀур егъӀшӀагъо, чыпӀлӀрысхэм акъот, зыкъыз-раухъумжъырэм рӀгушхо, зыцӀэ лыгъыгъ, адыгэхэр зӀлӀызыштӀэ зышӀоигъоу къатебанӀхэрр еумысых.

А зы тхыгъэ закъом нэмыкӀ къыхамыутыгъагъэми, этнони-мэу «черкес» зыфиӀорӀр нэмы-кӀыбзӀкӀэ гушчыӀэрэ пстӀэуми зӀрагъэфедӀштыгъэр, адыгэхэм а гушчыӀэмкӀэ зӀраджӀштыгъэ-хэр ащ къеушыхьаты.

Ар икӀоу къагурӀоти ары форумэу ыпшӀӀӀкӀэ зигугъу къышчысшӀыгъэм КъэбэртӀэе-Бэлыкъарым, КъэрэщӀэе-ЩӀэрджэсым, Адыгеим япӀащӀхэм зафагъази, зӀфагъэм тетӀэу зы-кӀараӀогагъэр: адыгэ пстӀэуми ацӀӀ официальнэу ныдӀлӀфы-бзӀкӀэ «адыгэ», урысыбзӀкӀэ «черкес» — аӀозэ яджӀэнхэу.

ЯтӀонӀэрэ лъэныкъоу лъэп-къыр зӀрӀлӀпкъыр къэзыгъэ-нафӀу щыӀэр адыгабзэр ары. ИжъыкӀэ къыщегъэжьагъэу, Урысыем ичӀыгу шъолъыр

зэфӀшъхьафхэм адыгэхэр зыщырагъэтысхьэгъэгъэ лъэхьанри къыхиубытӀэу, чер-кес (адыгэ) лӀыкӀоу зӀлӀкӀэ-хэрр абзӀкӀэ зӀгурӀоу. Адыга-бзэм акцент къэзытырр диа-лектхэр макӀэу зӀрӀзӀтекӀы-хэрр ары. УкӀӀӀӀлӀкӀымэ, зӀ-лъӀпкъӀэгъухэм ягушчыӀаӀӀэ зӀрӀзӀтекӀырр мӀкъӀэ зауӀ ны-ӀӀп, ау тӀдӀэ къыкӀыгъэ адыгэ-хэри зӀгурӀоу.

ЗӀкӀэмэ ашӀэхэу, къагуры-Ӏохэу ыкӀи агъэфедӀхэрэм ащыщых гушчыӀэхэу **нан**, **тат**, **адыгэ** (мать, отец, адыг) зы-фиӀохэрр, ахэм адыгэ пстӀэуи щыӀэхэмкӀэ мэхьанэ куу яӀ.

ЯщӀӀӀӀэрэ лъэныкъоу, адыгэ-хэр шъолъырэу зыщыпсэхуэрэм фӀгъэхьыгъэу, ар зӀрӀзӀды-ряер къызэрӀбгъӀшъыпкъэ-щтыр псынкӀэ дӀд. Картым уеп-лӀынэу ары ащ ищыкӀагъэр — ячӀыгухэр, япсыхэр, якъушъ-хьэхэр зых, ахэм ацӀӀхэр зӀды-ряе бзӀм къыхӀкӀыгъэ гушчы-ӀӀх, джары ахэр бзӀр зылуӀл пстӀэуи къызкӀагурыӀохэ-рр; субъект зэфӀшъхьафхэм ащыӀэхьш, ежъхэр зыщыпсэ-ухэрэм зыкӀыфагъадӀхэрр ыкӀи ахэм зыкӀапӀагъэхэр.

Джахэр ары форумым хӀлӀэ-жъагъэхэм чыпӀацӀхэр инэу (къэмышӀӀжыным нӀсӀэу) зӀ-рӀзӀблахъугъэхэм ушъхьагъоу фӀхъугъэхэр зӀрагъӀшӀӀныр пшӀӀырылӀэу зыкӀызыфагъэ-уцужыгъэр.

ЯпӀӀӀӀэрэ еклӀолӀаӀэу ады-гӀхэр зӀрӀ **черкесхэр**, зы лъэп-къэу зӀрӀщытхэр къызыло-тыкӀыхэрэм ащыщых черкес (адыгэ) литературр, адыгэ мӀкъамӀхэр, черкес къащъо-хэр — кӀӀкӀэу къӀпӀоштымэ, къеблагъ адыгэ джӀэгум — зӀ-кӀэ къыбгурылошт.

АрӀуштыгъэу щытми, форумым щыӀауагъи, щашӀагъи зыгуи, зышъхьы нэмысыгъэхэри щы-ӀӀх. Гукъаоми, профессорэу С. А. Арутюновым псымӀэу фӀдӀгъэхьыгъэми, форумым унашъоу ыштагъэхэми зыкӀи ымыгъэгумӀкӀыгъахэр тиоб-щӀствэ хӀтых — еджӀгъэ-гъэ-сагъэхэуи, цыф къызӀрыкӀо-хэуи. Ар къызӀрӀбгурыӀон ыльӀэкӀыштыр — демократием игъогу тытэхьагъаӀкӀэу зӀрӀ-щытыгъэр ары. Цыфхэр къа-Ӏоштым фӀсакъыштыгъэх, зӀ-мысӀгъэхэ шъхьафитныгъэм зызӀрӀдашӀыштыр ашӀӀӀшты-гъӀп, анахӀэу этнополитическэ ыкӀи идеологическэ Иофыгъо-хэм занӀсыхӀкӀэ.

АдӀ непэ хӀта ажэ зыӀы-гъыр? ХӀта зышӀолӀыкӀыхэрр ыкӀи зыщышӀынӀхэрр? АрӀу-штӀэу щытми, хабзэм ыгъӀо-рышӀлӀэр СМИ-хэм анэмыкӀэу Интернетри щыӀэ хъугъэба — узыфаем фӀдиз тхы, игъахь!

Джеймс БӀлл итхыгъэу «Черкесиём сызӀрӀшчыӀагъэм фӀгъэхьыгъэ дневникир» зы-фиӀоу адыгэхэм акулътурӀэр ятарихьр куоу къызыло-ты-кӀырэм тызӀремыджӀэрр ыкӀи зӀрӀзӀтымыгъашӀлӀэрр феодаль-нэ тоталитаризмӀэм непи тет-лъхьанэу шыта? ШъуыдӀшт-ми, непэ гушчысӀкӀэ шъхьа-фитым иуахьт. Хьауми, арыба зӀрӀщытыр?

ХЪОКӀО Фатим.
Филологие шӀэныгъэ-хэмкӀэ доктор, МГТУ-м ипрофессор.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдзыгъэкырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ИофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащысэурэ тильэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шъхьалэр
ДЭРБЭ
ТИМУР

Редактор
шъхьалэм иапэрэ
гуадзэр
АУЛБЭ Руслян

Редактор
шъхьалэм
игуадзэр —
пшъэдэкIыжъ
зыхьырэ
секретары
ХЪУРМЭ Хъусен

ПшъэдэкIыжъ
зыхьырэ
секретары
НЭПШЭКЪУЙ
Заур

Редакциер
зыхьыгъэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжъ зы-
хьырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зышаушыхьаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын ИофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыпIэ гъэоры-
шIанI, зраушыхьа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зышыхаутирэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
5283
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2697

Хэутыным
узшыкIэгъэхэнэу щыт
уахътэр
Сыхьатыр 18.00
ЗышыкIэгъэхэнэу
уахътэр
Сыхьатыр 18.00

АДЫГЭ-АБХЪАЗ ТЕАТРЭХЭМ яя III-рэ ФЕСТИВАЛЬ

«Гугъэм» игупшысэкIэ уегъэгугъэ

Лъэпкъ театрэхэм аспектаклэхэр щыIэныгъэм кыых-
хыгъэх, уяплъынкIэ гъэшIэгъоных. Адыгэ-абхъаз теат-
рэхэм яя III-рэ шъолъыр фестивалэу «Наш Кавказ-
ский меловой круг» зыфилорэр негъэ зэфашыжыщт.
Шэклогъум и 9-м Тыркуем кыкIыгъэ купэу «Гугъэм-
рэ» Къэбэртэе къэралыгъо театрэмрэ аспектаклэхэр
Мыекъуапэ цыкIуагъэх.

Цыфым ыгу ихыкIырэр, игу-
гъэ зэрипхырэр, зыкIэхъопсырэр
искусствэм иамалхэмкIэ кыио-
тэн елъэкIы. Тыркуем икIалэу
Къайсери кыкIыгъэ купыр зэд-
гъэпшэщтым тильыхъу тшIои-
гъоу уахъгэ кытэкIугъ. Спек-
таклэм хэлажэхэрэм ясэныхъат-
хэр зэфашыгъафых. Медицинэм
иофышIи, кIэлэгъаджи, техни-
кэр зышIогъэшIэгъонхэри арти-
стхэм ахэтых. Лъэпкъ шIэжъу,
гугъэу яIэм зэфышагъэх.

Урыс-Кавказ заом дунаим
щыритэкъухыгъэ адыгэ лъэп-
къым ыбзэ, икультурэ кызырри-
ухъумэщтхэм, хымэ хэгъэу ис

къэгъу ныбжыкIэ 70-рэ Адыге-
им иапшгъэрэ еджапIэхэм ильэс
къэс аштэн зэралэкIыщтым,
адыгабзэм изэгъэшIэнрэ игъэфед-
дэнрэ ягугъу кышыгъэ. Адыгэ
Лъэпкъ театрэр Тыркуем экIом,
спектаклэу кыгъэлыгагъорэмэ
яплъы зышIогъо тильэпкъэгъу-
хэм километрэ 400 фэдиз къа-
кIузэ, пчыхъэзэхъхэм хэлажъ-
хэу кыыхэкIыщтыгъ. Искусст-
вэмрэ лъэпкъ шIульэгъумрэ зэ-
рзэпхыгъэхэр фестивалым хэп-
шыкIэу кьеушыхьаты.

Артист цIэрыIоу Зыхъэ Заур-
бий спектаклэу «Гугъэм» осэ ин-
фишыгъ. Пэсэрэ лъэжъаным къэ-

Тыркуем кыкIыгъэ «Гугъэм»
хэтхэу спектаклэм хэлэжъагъэхэр.

Едыдж Батырай, Агъырджэ-
нэкъо Симэ, МэщфэшIу Нэджат,
Бажъ Кая, нэмыкIхэм яеплъы-
кIэхэри тшIогъэшIэгъоных. «Гу-
гъэм» уасэу фашыгъэр ныб-
жыкIэхэм зэхыхы ашIогъу.

«Гугъэм» рольхэр кышызы-
шыгъэхэр: Къэрэщэй Синэжъан,
КъэрэцIыкIу Ильякай, Къушъхъэ
Хъамуд, ЦыкIожъ Мукъэдэс,
Бзаджэ Ратып, Думэныжъ Фе-
рит, БлэлыкIо Алпаслян. Ан-
самблэу «Ислъамыем» иартист-
хэр, нэмыкIхэри, «Гугъэм» фэ-
гушIуагъэх, къэгъэгъэ Iэрамхэр
аратыгъэх.

Къэбэртэе театрэр

Къэбэртэе къэралыгъо театрэу
А. ШэуджэнцIыкIум ыцIэ зыхьы-
рэм «Шу зыльэгъурэ бзыльфы-
гъи 8» зыфилорэр пчыхъэм кы-
гъэлыгъуагъ. Бзыльфыгъэхэм
язэфыщтыкIэ, сымаджэм зэрэ-

дзекIохэрэм, шэн-хабзэхэм, нэ-
мыкIхэм афэгъэхыгъэ спекта-
клэм бзыльфыгъабэ хэлажъэ. Зэ-
гъэпшэнхэр пшIынхэу, артистхэр
ролым зэрэхыхъэхэрэм гу лып-
тэнэу игъо уегъэ.

«КъокIас»

АР-м и Лъэпкъ театрэу Цэй
Ибрахымэ ыцIэ зыхьырэм спек-
таклэу «КъокIасэ» тыгъуасэ кы-
гъэлыгъуагъ. Артистхэу Лы-
унэе Асыет, КIэмэщ Разыет,
Тхьаркъохъо Теуцожъ, Ацумыжъ
Нурбий, ДжолэкIо Рэшыдэ, Апу-
мыжъ Тембот, нэмыкIхэми роль-
хэр къашыгъэх.

ЗэнэкъокIум хэмылэжъэрэ те-
атрэхэу фестивалым кырагъэ-
блэгъагъэхэм аспектаклэхэр непи
къагъэлыгъоштых. Краснодар
итеатрэ испектаклэ ыуж фести-
валыр зэфашыжыщт.

Сурэтхэр фестивалым кы-
щытырахыгъэх.

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ
театрэ иартистхэу КIэмэщ Ра-
зыетрэ Лыунэе Асыетрэ «Къо-
кIасэ» ярольхэр кышыащых.

Къэбэртэе къэралыгъо театрэр
фестивалым хэлажъэ.

тильэпкъэгъухэм хэкум къагъэ-
зэжъы ззрашIогъоым спектакл-
лэр афэгъэхыгъэ. Адыгэ Респу-
бликэм культурэмкIэ иминистрэу
ЧэмышIо Гъазый зэхыхъэм кы-
зэрэщиIуагъэу, пшысэм фэдэу
спектаклэр артистхэм къаухы-
гъэми, ятарихъ чыгу къэзыгъэ-
зэжъыхэрэм ягумэкI адэгдошчы
тшIогъу.

... Адыгэ пшъашъэр мэгуIэ,
мэпцIымамэ, хэкум кызырэрэ-
кIожыщтым егупшысэ. Мыль-
кушхо кыратынэу кыраIо-
ми, IэкIыб хэгъэгум шыпсэунэу
фаеп.

Спектаклэр кызаухым АР-м
культурэмкIэ иминистрэу Чэмыш-
Iо Гъазый зэхыхъэм кышы-
гушыIагъ. Фестивалым лъэпкъ-
хэр зэрэзэфышхэрэм имэхъанэ
кыпкъырыкIызэ, спектаклэм
хэлэжъэгъэ артистхэм ярольхэр
дэгъоу къашыгъэхэу ылыгъагъ.
IэкIыб хэгъэгумэ арыс тильэп-

бэртаехэр зэрэгущыIэщтыгъэхэ
ныдэлъфыбзэр спектаклэм ща-
гъэфедэ. Бзэр, шэн-хабзэхэр, шIу-
льэгъур кызырзуухъумэщтхэр
артистхэм IупкIэу къагъэлъэ-
гъуагъ.

— Тинасыпти, макIэми, адыгэ
чыгум тильэпкъэгъухэр кыинэ-
жыгъагъэх, — кыиуагъ шIэ-
ныгъэлэжъэу МэщфэшIу Нэдж-
дэт. — Бзэр, лъэпкъым ичыгу
кытфаухъумагъэх. Пачыхъэ-
гъум илэхъан тильэпкъэгъу-
хэр итэкъухыгъэ зыхъугъэхэр.
Адыгэмэ зышIагъоижъын
алэкIыщт уахъгэ джы кытэ-
кIугъ. Спектаклэм ар хэтэлыгъо,
«Гугъэм» тегъэгупшысэ, тегъэ-
гугъэ.

АР-м культурэмкIэ и Мини-
стерствэ иотдел ипащэу Шъхъэ-
лэхъо Светлани игупшысэхэр
зэфыхысыжъхэзэ, лъэпкъыр
спектаклэм зэрэзэкъуигъуоцорэр
кыиIотагъ.

КIЫМЭФЭ ФУТБОЛЫР

Шэклогъум и 19-м аублэ

Мыекъуапэ кIымэфэ футболымкIэ изэлухыгъэ зэнэ-
къокIу командэ 55-рэ хэлэжъэщт. ЗэлукIэгъухэр рес-
публикэ стадионэу «Юностым» ыкIи ЦКЗ-м иешIапIэ
ащыкIоштых. АР-м физкультурэмкIэ ыкIи спортымкIэ
и Комитетрэ Мыекъуапэ иадминистрация испорт ко-
митетрэ зэнэкъокIур зэхашагъ.

Апэрэ купым команди 7 хэ-
тыр. «Урожай», «Улап»,
МГТУ, «Чыгушъхъ», «Мые-
къуапэ», «Квант-АГУ»,
«Шагъдый».

ЯтIонэрэ купым командэ 18

щызэнэкъокIушты, купитIоу го-
щыгъэщтых. Апэрэ ыкIи ятIонэрэ
купхэм якомандэхэр стадионэу
«Юностым» щызэлукIэщтых.
Ящэнэрэ купым икомандэхэр
ЦКЗ-м щызэдешIэщтых.

Шэмбэт мафэхэм ятIонэрэ ку-
пым хэтхэр зэлукIэщтых, апэрэ
купым икомандэхэр тхъаумафэ
къэс зэдешIэщтых.

Шэклогъум и 20-м зэлукIэщтхэр

«Улап» — «Урожай»
МГТУ — «Чыгушъхъ»
«Мыекъуапэ» — «Квант-
АГУ»

ЗэнэкъокIур сыхьатыр 12-м

аублэнышъ, ешIэгъухэр зэкIэлъы-
кIоштых.

ЗэхэщакIохэм спортыр зикIа-
сэхэр ешIэгъухэм яплъынхэу ра-
гъэблагъэх. Стадионым шхапIэ-
хэм Иоф щашIэщт, зыгъэпсэфы-
гъо уахътэр дэгъоу агъэкIон альэ-
кIыщт.

ЗэхэщакIохэм физкультурэм-
рэ спортырэ зарагъэушъом-
бгъузэ, ныбжыкIэхэр нарко-
тикхэм, тутыным, аркъым аша-
ухъумэх. Шэн-зекIокIэшIухэм
афагъасэх.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЪ Нурбий.